

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากข้อพิจารณาตามการที่ศึกษาบทบัญญัติการห้ามนำเข้าแร่ใยหินที่ประเทศฝรั่งเศสใช้ภายในประเทศนั้น ส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าแร่ใยหินของประเทศแคนาดา จึงมีการเสนอข้อพิพาทดังกล่าวสู่การพิจารณาขององค์การวินิจฉัยข้อพิพาท โดยนำเสนอให้เห็นว่าการที่ประเทศฝรั่งเศสออกบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการกีดกันสินค้า ซึ่งถือได้ว่าขัดต่อวัตถุประสงค์ขององค์การการค้าโลก

โดยประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาประเด็นสำคัญๆ ของกรณีศึกษานี้แบ่งได้ดังนี้

5.1.1 การพิจารณาในประเด็นเรื่องผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน

โดยหลักพื้นฐาน เมื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันย่อมต้องปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 อย่างในแบบเดียวกัน ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ใดเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน มีหลักเกณฑ์และการตีความในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การพิจารณาองค์ประกอบของคณะทำงานว่าด้วยการปรับภาษี ณ พรหมแดน (Border Tax Adjustment) แบ่งองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันออกเป็น 4 ส่วน แต่ในส่วนของการตีความของสหภาพยุโรปกลับมุ่งพิจารณาเฉพาะแต่ลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ว่าเหมือนกันหรือไม่เท่านั้น ในขณะที่ประเทศในสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงการนำผลิตภัณฑ์นั้นมาใช้ ว่าสามารถใช้ทดแทนกันได้หรือไม่

จากการศึกษากรณีพิพาทดังกล่าว คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้หยิบยกเพียงประเด็นหนึ่งขึ้นเพื่อพิจารณาและตัดสินว่า เมื่อผลิตภัณฑ์ทดแทนสามารถใช้ทดแทนแร่ใยหินได้ จึงถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันและแม้องค์การอุทธรณ์จะตัดสินว่าผลิตภัณฑ์ตามข้อพิพาทดังกล่าวเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันก็ตาม แต่คำวินิจฉัยขององค์การอุทธรณ์ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าการจะพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันหรือไม่นั้นควรจะมีการหยิบยกประเด็นอื่นๆประกอบการพิจารณาคด้วย

เพราะฉะนั้นจากการศึกษาคำวินิจฉัยของข้อพิพาทกรณีศึกษาห้ามนำเข้าแร่ใยหิน แม้จะมีคำวินิจฉัยที่มีลักษณะที่เป็นการยืนยันหลักเกณฑ์การตีความว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน อันเป็นไปตามคำวินิจฉัยก่อนๆ ที่ผ่านมาก็ตาม แต่ควรตั้งข้อสังเกตขององค์การอุทธรณ์ข้อข้อชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการปรับเปลี่ยนการตีความดังกล่าวเพื่อให้คำวินิจฉัยประกอบอื่นๆ ด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับรูปแบบและผลิตภัณฑ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน

5.1.2 ประเด็นการปกป้องคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ของคนที่พืชและสัตว์อันเป็นข้อยกเว้น ตามมาตรา XX(b)

โดยหลักทั่วไปหลักเกณฑ์การค้าขององค์การการค้าโลกนั้นต้องให้การค้าเป็นไปอย่างเสรี แต่ปัจจุบันเริ่มมีการให้ความสัมพันธ์ในประเด็นอื่นนอกเหนือจากประเด็นทางการค้าด้วย ซึ่งการคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ ก็ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นการพิจารณาว่าประเทศภาคีสมาชิกสามารถออกกฎเกณฑ์ในลักษณะที่มุ่งจะคุ้มครองในประเด็นดังกล่าวได้หรือไม่ โดยในส่วนนี้สิ่งที่ให้ความสำคัญคือ ทำอย่างไรเพื่อให้การคุ้มครองดังกล่าวมิได้เป็นเพียงข้ออ้างเพื่อใช้ในการแอบแฝงเพื่อกีดกันสินค้าโดยวิธีอื่นที่มีใช้ภายในศุลกากร(non – tax barrier) ในส่วนนี้จึงต้องมีหลักเกณฑ์มากำกับว่า การพิจารณาตามมาตรา XX(b) นั้น ต้องมีความจำเป็น (necessary) จึงอนุญาตให้ใช้หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองเรื่องดังกล่าวได้

จากการศึกษากรณีพิพาทเรื่องการห้ามนำเข้าแร่ใยหิน จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและองค์การอุทธรณ์พิจารณาคัดสินทั่วไปก็คือหลักทั่วไปที่ใช้ในการพิจารณาคดีในทำนองเดียวกันนี้ เช่น กรณีห้ามนำเข้าบุหรี่ยี่ แสดงว่าหลักเกณฑ์ที่จะต้องพิจารณาในพื้นฐานว่ามาตรการการป้องกันดังกล่าวจะใช้บังคับได้โดยไม่ถือเป็นการกีดกันสินค้าอันเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การการค้าโลกต้องพิจารณาหลักเรื่องความจำเป็นกำกับด้วยเสมอและในหลักดังกล่าวยังมีข้อยกเว้นใช้ด้วยคือ “การควบคุมการใช้” (controlled use)

แต่ทั้งนี้เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยของข้อพิพาททั้งสองคดีนั้นแตกต่างกันเป็นเพราะขั้นตอนของการดำเนินการพิจารณา ซึ่งเท่ากับว่าทั้งคดีแร่ใยหินและคดีบุหรี่ยี่ในส่วนของมาตรา xx(b) ต่างนำหลักพื้นฐานมาวินิจฉัยเหมือนกัน แต่กรณีคดีบุหรี่ยี่การห้ามนำเข้าต้องยกเลิกเพราะสามารถพิสูจน์ได้ว่าการติดฉลากและการห้ามโฆษณาลดปริมาณผู้บริโภคร หรืออัตราเสี่ยงที่มีต่อผู้บริโภครได้ แต่ในคดีแร่ใยหินนั้นประเทศแคนาดากลับพิจารณาไม่ได้ว่าการใช้หลักเกณฑ์ในการควบคุมการใช้จะมีประสิทธิภาพพอที่จะป้องกันการฟุ้งกระจายอันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดมะเร็งได้

เพราะฉะนั้นกรณีตามที่ปรากฏย่อมถือได้ว่าฝรั่งเศสมีความจำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงด้วยวิธีอื่นใดในการที่จะปกป้องคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของประชาชนในประเทศ ในส่วนที่พิจารณาถึงความแตกต่างในผลแห่งคดีแล้วเห็นว่าคำวินิจฉัยดังกล่าวมิได้แสดงว่ากรณีห้ามนำเข้านั้นเป็นกรณีที่ทำเป็นอย่างแท้จริงแต่เป็นเพียงเพราะประเทศแคนาดาไม่สามารถพิสูจน์ได้ถึงประสิทธิภาพของการควบคุมการใช้ซึ่งในลักษณะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการชนกันในส่วนของการขบวนการพิจารณาแต่มิได้ชนกันเพราะเกิดจากข้อเท็จจริง ในส่วนนี้ทำให้เห็นความบกพร่องในการดำเนินการของคณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งไม่มีบทบังคับให้ต้องพิจารณาด้วยตนเองเพียงพิจารณาเฉพาะข้อเท็จจริงที่คู่กรณีต่อสู้เข้ามาคั่งนั้นในกรณีพิพาทดังกล่าวหากมีการปรับบทของคณะผู้เชี่ยวชาญ ผลของคดีอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

5.1.3 ข้อต่อสู้ในเรื่องการเสียหรือการทำให้เสื่อมไป (nullified or impaired) ตามมาตรา XXIII

บทบัญญัตินี้เป็นข้อกำหนดที่มุ่งเน้นคุ้มครองประโยชน์ของประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก เพราะไม่ว่าการกระทำของคู่สัญญานั้นจะดำเนินการไม่เป็นไปตามพันธกรณีในความตกลงนี้ ตามมาตรา XXIII (a) หรือการที่คู่สัญญาจะออกมาตรการใดๆ ที่จะขัดกับบทบัญญัติของความตกลงหรือไม่ ตามมาตรา XXIII (b) ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นตนได้รับผลโดยตรงหรือทางอ้อมต่อประโยชน์ที่ตนเองเคยได้รับแต่กลับถูกลบล้างหรือเสื่อมเสียไป หรือถูกขัดขวางอันเนื่องมาจากการกระทำดังกล่าวข้างต้นคู่สัญญาที่ได้รับผลอันเนื่องมาจากการกระทำนั้น ๆ อาจทำการร้องเรียนไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ เพื่อมาตกลงได้ทั้ง 2 ฝ่ายเป็นที่พอใจ

จากข้อเท็จจริงนั้น การที่ประเทศฝรั่งเศสออกบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องการห้ามนำเข้าแร่ใยหินนั้น ประชาคมยุโรปต่อสู้ว่าการกระทำของประเทศฝรั่งเศส เป็นการทำโดยการอ้างหลักในเรื่องสุขภาพขึ้นมาพิจารณา ดังนั้นจะนำมาตรา XXIII มาใช้บังคับไม่ได้เพราะมาตรา XXIII นั้น ประเด็นที่ข้อพิจารณานั้นต้องมาจากประเด็นในเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นการกระทบต่อประโยชน์ (benefit) จึงจะนำมาตรา XXIII ขึ้นวินิจฉัยได้ แต่ในความเห็นของผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นควรกับการวินิจฉัยขององค์กรอุทธรณ์ที่ว่า การพิจารณาว่าจะใช้มาตรา XXIII หรือไม่นั้น ประเด็นที่จะวินิจฉัยไม่จำเป็นต้องเกิดจากประเด็น ในเชิงพาณิชย์เท่านั้น แม้จะอ้างจากประเด็นเรื่องสุขภาพ แต่หากส่งผลกระทบต่อข้อเท็จจริงการห้ามนำเข้าแร่ใยหินนั้นย่อมกระทบจากบทบัญญัติดังกล่าว แม้จะเป็นการอ้างว่าเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพ และเป็นกรณีที่มีความจำเป็น อันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ขององค์การการค้า

โลกแล้วก็ตามแต่เมื่อประเทศแคนาดาได้รับผลกระทบซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำให้ประเทศแคนาดาเสื่อมเสียประโยชน์ที่ตนเองได้รับจึงสามารถนำมาตรา XXIII มาใช้บังคับได้

ส่วนการที่บทบัญญัติกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศสออกมานั้นแม้จะเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ซึ่งทำให้บทบัญญัติฉบับนี้สามารถนำมาใช้บังคับกับประเทศสมาชิกอื่นได้ก็ตาม แต่เนื่องจากการที่บทบัญญัติฉบับนี้ออกมามีผลทำให้ประเทศสมาชิกอื่นคือประเทศแคนาดาที่ถูกกล้างหรือทำให้เสื่อมเสียซึ่งประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับแล้ว ประเทศแคนาดาก็สามารถอ้างมาตรา XXIII (b) ขึ้นกล่าวอ้างได้ เนื่องจากใน (b) กำหนดว่าการที่คู่สัญญาจะออกมาตรการใดๆ ที่จะขัดกับบทบัญญัติของความตกลงหรือไม่ ซึ่งหมายความว่าแม้มาตรการภายในที่ออกมาจะชอบตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกแล้วก็ตาม ประเทศสมาชิกที่ได้รับผลกระทบนั้นสามารถที่จะอ้างมาตรา XXIII (b) ขึ้นระงับข้อพิพาทได้

5.1.4 การพิจารณาในประเด็นของ “ข้อบังคับทางเทคนิค” (Technical Regulation) ตามข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barrier to Trade Agreement: TBT Agreement)

ที่โดยหลักแล้วการกำหนดข้อบังคับทางเทคนิคไม่ถือเป็นการกีดกันทางการค้าแต่ต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ อีกทั้งต้องโปร่งใสในส่วนของข้อต่อสู้มุ่งพิจารณาในประเด็นที่ตามความหมายของข้อบังคับทางเทคนิค ข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าแล้ว “ข้อบังคับทางเทคนิค” นี้นำไปใช้กับผลิตภัณฑ์โดยทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้องมีการระบุชี้เพียงแต่ผลิตภัณฑ์นั้น ได้มีการบ่งเฉพาะหรือกำหนดลักษณะเฉพาะเจาะจงของผลิตภัณฑ์นั้น ให้มีความแตกต่างกับผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันซึ่งตามบทบัญญัตินี้ได้มีการกำหนด “ลักษณะเฉพาะ” ซึ่งอยู่ในมาตรา 2 ของบทบัญญัตินี้ทำให้บทบัญญัติของฝรั่งเศสมิได้กำหนด “ข้อบังคับทางเทคนิค” อันมีผลให้บทบัญญัตินี้ตกอยู่ภายใต้การบังคับของข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะในทางระหว่างประเทศ

5.2.1.1 ข้อเสนอแนะให้มีการจัดรวบรวมแนวทางในการตีความถ้อยคำอันเป็นหลักในการดำเนินการ ซึ่งปรากฏในข้อตกลงขององค์การการค้าโลก

จากการศึกษาค้นคว้าโดยพิจารณาจากกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นนี้ประเด็นปัญหาที่ถูกยกขึ้นสู่องค์กรอุทธรณ์นั้น 3 ใน 4 ของประเด็นนั้นเป็นเรื่องของการตีความ เช่น

1. การตีความคำว่า “ข้อบังคับทางเทคนิค” หรือ “technical regulation”
2. การตีความและปรับใช้ในเรื่องของสินค้าที่เหมือนกัน หรือ “like product”
3. การตีความของมาตรา XXIII : 1(b)

และนอกจากกรณีพิพาทในคดีนี้แล้วในกรณีพิพาทอื่น ๆ สิ่งที่เป็นข้อพิพาทโดยส่วนใหญ่ล้วนเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากการตีความแทบทั้งสิ้น

ดังนั้นผู้เขียนเสนอให้มีการรวบรวมแนวทางในการตีความถ้อยคำที่เป็นหลักใหญ่ที่ประเทศสมาชิกจำเป็นต้องปฏิบัติตามเพื่อเป็นการลดจำนวนข้อพิพาทที่จะเข้าสู่องค์กรระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก เพราะการระงับข้อพิพาทที่ดีที่สุดคือการไม่ก่อให้เกิดข้อพิพาทขึ้น ดังนั้นการที่จะมองว่าการพิจารณาความหมายหรือตีความนั้นให้พิจารณาเป็นรายกรณีไป (case-by-case) ซึ่งเท่ากับว่าในทุกกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นก็จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการในการระงับข้อพิพาทซึ่งไม่เป็นการเหมาะสม

ในส่วนนี้อาจจัดให้มีการจัดตั้งคณะทำงาน (Working Group) ขึ้นเพื่อรวบรวมเอกสารแนวทางการตีความ ขอบเขตการตีความจากกรณีพิพาทที่เกิดขึ้น แล้วนำเสนอเข้าที่ประชุมองค์การการค้าโลก เพื่อให้มีผลผูกพันตามกฎหมายต่อไป โดยเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกได้เข้าใจถึงการตีความโดยให้มีการตีความเป็นไปในแนวทางเดียวกันและแจกเอกสารนั้นให้กับตัวแทนของประเทศสมาชิกเพื่อให้มีบรรทัดฐานในการตีความ ข้อกำหนด อันจะเป็นการลดข้อพิพาทลงได้เป็นจำนวนมาก

5.2.1.2 การปรับปรุงข้อกำหนดหรือมาตรการการดำเนินการของคณะผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) เพราะเมื่อพิจารณาผลที่คณะผู้เชี่ยวชาญศึกษาแล้วนั้นบางประเด็นถือว่าการวินิจฉัยของคณะผู้เชี่ยวชาญส่งผลต่อคำวินิจฉัยต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจจะทำให้ผลของการตัดสินเป็นไปในทางตรงกันข้าม แต่จากกรณีพิพาทเห็นได้ว่าการวินิจฉัยหรือความเห็นของ

คณะผู้เชี่ยวชาญในหลายส่วนไม่มีความชัดเจนเช่น กรณี “like product” ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า คุณลักษณะของแร่ทั้ง 2 ชนิดนั้นถือได้หรือไม่ว่าเป็น “like product” หรือไม่ หรือในส่วนของ การพิจารณาเรื่องการควบคุมการใช้ “controlled use” กรณีพิพาทประเทศแคนาดาแพ้ประเด็นดังกล่าว เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหากให้มาตรการควบคุมการใช้ (controlled use) แร่ใยหินแล้วจะเป็นการ ลดอัตราความเสี่ยงในการก่อให้เกิดมะเร็งได้หรือไม่เท่ากับประเทศแคนาดาแพ้ประเด็นนี้เป็นผล เนื่องมาจากวิธีการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีพยานหลักฐานมาสนับสนุนไม่เพียงพอ แต่หากในส่วนนี้ มีการกำหนดให้คณะผู้เชี่ยวชาญพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวว่าการนำมาตรการควบคุมการใช้นั้นจะช่วย ลดอัตราความเสี่ยงได้จริงหรือไม่ คำวินิจฉัยที่ได้รับจะเป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ใช้มากกว่าการ มุ่งเน้นแต่การนำเอากระบวนการพิสูจน์หลักฐานเป็นประเด็นสำคัญ

ดังนั้นจึงเสนอให้มีการออกมาตรการมากำหนดการดำเนินการของคณะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่จะส่งผลให้ประสิทธิภาพของคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้รับผลสมบูรณ์มากขึ้น เพราะหากศึกษาข้อพิพาทในกรณีอื่น จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญในการวินิจฉัยข้อ พิพาทยังไม่มี ความชัดเจน ตัวอย่างเช่น กรณีพิพาทเรื่องกึ่ง-เตา ซึ่งพบว่าเกิดปัญหาการตีความและนำ บทบัญญัติในเรื่องของคณะผู้เชี่ยวชาญมาใช้¹ โดยทั้งนี้อาจมีการปรับข้อกำหนดของความตกลงว่าด้วย กระบวนการระงับข้อพิพาท โดยอาจขยายไว้ในส่วนของมาตรา 13 ที่กำหนดให้จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกำหนดเพิ่มเติมในส่วนที่บัญญัติถึงบทบาทหน้าที่ของคณะผู้เชี่ยวชาญ หรือกำหนดประเด็นดังกล่าว แยกต่างหากตามตรา 13 ก็ได้ ซึ่งหากมีการปรับหลักเกณฑ์เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ย่อมเป็นการสนองรับต่อบทบาทในการเป็นเวทีแห่งการระงับข้อพิพาททาง การค้าระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

5.2.2.1 ให้ประเทศไทยนำกรณีพิพาทดังกล่าวมาศึกษาเพื่อกำหนดนโยบาย ภายในประเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แร่ใยหิน และผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบแร่ใยหิน

เมื่อศึกษาถึงกรณีพิพาทดังกล่าวทำให้เห็นว่า แร่ใยหินที่มีใช้อยู่ในภาคอุตสาหกรรม นั้น เป็นวัสดุหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์หรือสินค้าจำนวนมาก ซึ่งประชาชนในประเทศไทย

¹ วศิน ชีรเชษฐาน, เอกสารสัมมนาเรื่อง “การระงับข้อพิพาทภายใต้กฎเกณฑ์องค์การการค้า โลก”, สัมมนาทางวิชาการ “กฎหมายการค้าระหว่างประเทศกับประเทศไทย” จัดทำโดย ฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ณ ห้องประชุมเนวลาด กระทรวงการต่างประเทศ.

โดยเฉพาะคนงานในภาคอุตสาหกรรมนั้นได้รับความเสี่ยงในการก่อให้เกิดมะเร็งขึ้นอันเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศ

ดังนั้นจึงมีการศึกษาผลกระทบหรือรูปแบบการใช้งานจากผลิตภัณฑ์แร่ใยหินที่สามารถลดความเสี่ยงในการก่อให้เกิดมะเร็ง และที่สำคัญภาครัฐควรมีการวางนโยบายในการควบคุมการนำเข้าหรือการใช้แร่ใยหินเหมือนกรณีที่ประเทศฝรั่งเศสดำเนินการ แต่ทั้งนี้ต้องศึกษาผลการพิจารณาของทั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและองค์การอุทธรณ์ เพราะหากประเทศไทยออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวอาจมีการยกข้อกำหนดของไทยเป็นข้อพิพาทสู่องค์กรระงับข้อพิพาทอีกได้ และเมื่อศึกษาข้อต่อสู้โดยละเอียดและประเทศไทยจะได้รับประโยชน์ทั้ง 2 ประการ คือ 1. ไม่เป็นการดำเนินการที่กระทบต่อความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกอื่น 2. ยังคงเป็นการปกป้องคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศด้วย

5.2.2.2 ประเทศไทยควรศึกษาการวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ในเรื่อง “ความจำเป็น” (necessary) เพราะว่าการตีความและการกำหนดมาตรการอื่นเพื่อเป็นทางเลือกก่อนจะปฏิบัติตามข้อยกเว้นได้นั้น ยังเป็นปัญหา เช่นกรณีเดียวกับที่ประเทศไทยแพ้ในกรณีพิพาทเรื่องห้ามนำเข้าหมูหรือจากสหรัฐอเมริกา และผู้เขียนเห็นว่าปัจจุบันประเทศสมาชิกมีแนวโน้มว่าจะอาศัยข้อยกเว้นตามมาตรา XX โดยเป็นการยกขึ้นอ้างโดยมีเหตุผลแอบแฝงเพื่อที่จะกีดกันทางการค้า

ดังนั้นหากนำหลักเกณฑ์ในการตีความเรื่องความจำเป็นทั้งในกรณีพิพาทอื่น และกรณีพิพาทนี้ย่อมจะเป็นประโยชน์ ต่อ ไทยในการที่จะต่อสู้กับคู่กรณี ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ต่อไปในอนาคต